

Seminar med Beth Barol 19.10.09

Tema: Utfordrende atferd

Kursarrangør: Virksomheten Helgeseter

Tekst:

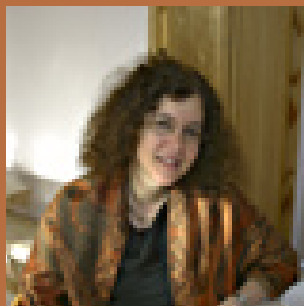
Terje Erlandsen,
Arnvid Aakre og
Sølvi Linde.

Foto:

Sølvi Linde.

Beth Barol, PhD, er assistent professor i Sosialt arbeid ved Wiedeler Universitetet i Pennsylvania, og har i nesten hele sitt voksne liv arbeidet med mennesker som har spesielle behov. Som hun sier det selv: *«Mitt arbeide har ført meg fra å være avdelingsleder, til fakultetsdirektør, til å være klinikkdirektør for Pennsylvanias «Office of Mental Retardation Statewide Training and Technical Assistance Initiative», og konsulent nasjonalt og internasjonalt. Jeg bestreber meg på å bruke min erfaring i min undervisning for å bygge bro mellom teori og praksis».*

Beth Barol.

http://www3.widener.edu/Academics/School_of_Human_Service_Professions_/Center_for_Social_Work_Education/Faculty/Beth_Barol_PhD/5381/

Reportasjen er laget på bakgrunn av deltagelse på seminaret med Beth Barol, og notater fra seminaret satt i pennen av Terje Erlandsen og Arnvid Aakre.

Foto: Kim Amundsen.

Bakgrunn og dens betydning

Beth Barol hadde som barn problemer med uttale mange av alfabetets lyder. Dette viste seg senere å være relatert til et hørselsproblem, men hun vokste opp med så store språk- og uttaleproblemer at hun ofte ble betraktet som tilbakestående.

I barnehagen fikk Beth Barol språkterapi fordi en blant annet mente hun hadde «lazy thounge» eller «lat tunge», og det skal ikke mye fantasi til for å tenke seg hvilke bilder et barn får av seg selv med en slik diagnose. Selve språkterapien, der hun blant annet satt foran speil og gjentok visse lyder igjen og igjen, uten å høre hva som var galt, opplevde hun som svært ydmykende. Sjenanse, kombinert med talevansker, gjorde at hun opplevde skolegangen som en lite oppbyggelig opplevelse. Det meste av tiden var hun taus fordi hun var redd for å si noe som hørtes helt galt ut, noe som medførte at hun ble oppfattet som «lite smart» eller rett og slett litt dum. Som om ikke dette var nok ble det oppdaget at hun hadde ryggproblemer, og hun måtte bruke en tidlig versjon av stålkorsett. Det var stort og stygt, det hemmet hennes bevegelser, og sammen med de andre vanskelighetene ble hennes sosiale verden ennå mindre. Leselysten var det derimot ingenting i veien med, hun studerte på egen hånd, og deltok blant annet som frivillig i vitenskaplig arbeidsoppgaver på museer.

Til konfirmasjonen fikk Beth Barol en kassettpiller som skulle få stor betydning. Det var opptaksmuligheten i kassettpilleren som interesserte, hun intervjuet og laget egne «radioprogram». Og det var her hun for første gang hørte hvordan

hun uttalte ordene. Selv syntes hun nemlig at hun sa bokstaver og ord riktig, men nå fikk hun høre hvordan andre hørte det. Dermed fikk hun også verktøyet som gjorde det mulig å øve på uttalen og etter hvert våget hun å snakke blant annet i skolesammenheng. I voksen alder ble hørselsproblemene diagnostisert. Hun har redusert kommunikasjonen mellom hjernen og hørselen, noe som resulterer i problemer med tolkning av det hun hører.

Disse erfaringene har gitt Beth Barol forståelse av at tester som til enhver tid benyttes, ikke nødvendigvis gir rett svar. Hun sier vi må våge å stille spørsmål som: «Er det noe i det som skjer vi ikke har utviklet redskaper til å måle?» Det er essensielt å være lydhør ovenfor det som ikke umiddelbart kan diagnostiseres, og til det er vi avhengig av vårt instinkt! Hun mener også at vi ofte er mer lydhøre ovenfor personer som har en høy posisjon, spørsmålet er om vi ikke skulle være like lydhøre ovenfor alle?

«Bob», en læremester

Som ung voksen ble Beth Barol «houseparent» i en bolig for barn med spesielle behov. Hun sier at personene hun møtte her har vært hennes viktigste læremestre. Her bodde blant andre 15-årige «Bob» med Down syndrom og dårlig utviklet språk. Hun forteller at hans hovedsyssel var å masturbere på rommet sitt, og dette sysselsatte ham store deler av dagen. En av hennes første oppgaver ble å arbeide språkterapeutisk med «Bob», å øve lyder foran et stort speil. Han gav uttrykk for at han trivdes med dette, men da de skulle avslutte terapien tok han kvelertak på

hende. Når personalet ble konfrontert med denne hendelsen sa de bare: «Det er noe han alltid prøver å gjøre». Men hvorfor tok han egentlig kvelertak når alt tydet på at de hadde hatt en god stund sammen?

Ett mulig svar var at språkterapeutene var de eneste gangene han fikk direkte kontakt og oppmerksomhet – ellers var han mye overlatt til seg selv. Var kvelertaket egentlig et forsøk på å holde på opplevelsen av å få oppmerksomhet? For å prøve å unngå at «Bob» skulle oppleve at kontakten ble avsluttet med terapien, måtte hun finne på noe å gjøre etter terapitimen, og det å bake kaker ble første forsøk. Etter hvert som kakebakingen kom i gang og «Bob» opplevde at Beth ikke forlot ham, begynte han å slappe av. Når det senere ble flere med i bakingen ble han lei og forlot dem. Men nå var det han som valgte å gå, det var ikke den personen som hadde gitt oppmerksomheten som gikk fra ham.

En tid etter var det turdag, og Beth oppdager plutselig at hun er latt alene med «Bob» og «Thomas». Thomas er en liten gutt som behøvde støtte. Begge guttene blir redd og Beth må leie «Thomas» for å støtte ham – samtidig som «Bob» tar kvelertak på henne. Det eneste hun kommer på er å begynne å synge en beroligende sang – så der går det et tog gjennom skogen. En kvinne som synger mens hun holder på en gutt som trenger hennes støtte samtidig som en annen gutt holder henne fast rundt halsen. Prøv å se foran dere bildet av de tre som vandrer slik gjennom skogen til de finner igjen de andre turdeltakerne ...

Det viktigste «Bob» lærte henne, var at det er årsaker til at folk «gjør ting»–

handlinger har en årsak! «Prøver jeg å stoppe noen i å ta kvelertak, så fungerer ikke dette, men vender vi bevisstheten mot hva årsaken er, hva personen ønsker å formidle, da har vi riktig innstilling. Vi må jobbe med å forvandle negative mønstre til positive mønstre. Og vi må arbeide med våre egne holdninger. Bevissthet om egne handlinger er sosialterapeutens gylne mantra» sier Beth Barol.

«Bob» har i 15 år prøvd å «kvele» sine medmennesker når stressede situasjoner oppstår. For å bryte mønsteret må man finne et annet gjøremål som er mer attraktivt og mer meningsfylt for ham. Videre må vi begynne på det nivå som personen befinner seg og gradvis utvikle ferdighetsnivået i ønsket retning. Tradisjonelt har «løsningen» vært å nekte eller å fjerne noe, men vi har andre muligheter. Først og fremst må vi begynne med noe personen vi skal støtte kan klare.

Beth arbeidet ved institusjonen Pennhurst State School and Hospital som ble etablert i 1908 for mennesker med utviklingshemning. Institusjonen bredte seg over et areal på 5.7 kvadratkilometer og hadde over 5000 beboere. På syttitallet begynte en å omplassere folk derfra til andre steder, og etter en rettsak som varte i 32 dager ble hele Pennhurst stengt i 1986. Denne rettsaken er kjent som «*Pennhurst State School and Hospital vs. Halderman*» og avgjørelsen gir støtte til at psykisk utviklingshemmede har en lovbundet rett til bolig og utdanning.

http://www.law.cornell.edu/supct/html/historics/USSC_CR_0451_0001_ZS.html

<http://www.elpeecho.com/pennhurst/pennhurst.htm>

Seminaret foregikk i hovedbygningen ved Stiftelsen Helgeseter.

I forbindelse med nedlegging av Pennhurst ble Beth Barol bedt om å etablere et gruppehjem for barn og voksne fra institusjonen. Etter en tid deler hun gruppen i to, der barn og voksne får hver sin boenhet. Men ganske snart begynner naboer og andre i lokalmiljøet å protestere heftig mot «disse barna» som de ikke vil ha i sin nærhet, og hele saken ender opp i det politiske system. Som svar på denne situasjonen knyttet Beth Barol til seg en av advokatene som hadde

vært med i den store rettsaken som til slutt stengte Pennhurst. Advokaten og Beth Barol anlegger sak som de til slutt vinner, og som i dag danner grunnleggende rettspraksis for delstaten Pennsylvania. Beth Barol påpeker at det ikke er nok med et personal som støtter den enkelte, en må også ha et samfunn som innser viktigheten av dette arbeide.

Noe senere blir hun direktør for Riverquest (*en del av Pennhurst*), et sted som var

mest kjent under navnet «the pit» med et utstrakt seksuelt missbruk av beboere. Missbruket som foregikk ved Riverquest, ble umiddelbart stoppet. Her var det også en vanlig «løsning» å dope voldelige personer med forskjellige medikamenter. Beth Barol understreker entydig at: «Du har ikke lov å bruke tvang, det finnes kun ett unntak: Dette unntaket er når en situasjon blir livstruende, eller en direkte fare for liv og helse. Man gir ikke frihet om noen dør av det ...»

Betydningen av stimuli eller «watt»

Beth Barol peker på hvor viktig starten på livet er: «Mange jenters har fokus på barn, fra de leker med dukker som små, til de som voksne drømmer om mange barn. Så når en jente velger å bli gravid, samles mye av livets opplevelser og drømmer, og hun planlegger sitt rede.»

Nevrologisk sett er et barn født ni måneder for tidlig og mors berøring av den nyfødte er nødvendig terapi for barnets nevrologiske utvikling. Tillit bygges ved at mor hører forskjellen på barnets skrik og agerer i forhold til det. Det at barnet opplever å bli forstått legger fundamentale grunnsteiner i dets utvikling. «Stimulering» som nyfødt og ellers videre i livet, definerer (*eller måler*) Beth Barol med begrepet «watt» (*som i en lyspære*). Hun forteller at under og etter krigen var det mange store fødesaler der de nyfødte lå. Sykepleiere og hjelpepleiere hadde sitt oppholdssted i et bestemt område av disse store salene. Det viste seg at barnedødeligheten var større dess lenger borte barna lå fra det området de voksne oppholdt seg. De som likevel klarte seg, selv om de lå

langt unna, var de som hadde evnen til å stimulere seg selv på den ene eller andre måten. Babyer har «naturlige stimuli», men en voksen omsorgsperson er som oftest å foretrekke. Barn skriker når de vil ha mat eller andre ting, og skriket vil normalt utløse respons hos omsorgspersonene. Når barnet har erfart at dette systemet fungerer kan de legge usikkerheten bak seg.

Mange barn vugger eller har andre måter å selvstimulere på. Vår oppgave som familie er å føre barna fra en verden av selvstimuli til en større verden av stimuli. Fra antisosial adferd til konstruktive handlinger. Vi trener barna fra «minushandlinger» til «plusshandling» ved å gjenta, og atter gjenta de positive handlingene. Her vil første skritt være relasjonsbygging og å skape trygghet. Gjennom alle reaksjoner fra eldre og voksne lærer barnet at de er universets midtpunkt. Nye situasjoner er skremmende og en trygg og tillitsfull basis for samhandling er grunnleggende for å tørre å prøve ut nye situasjoner.

Beth Barol sier: «At barn opplever konflikter er positivt så fremst konfliktene kan håndteres». Når barn i toårsalderen begynner å protestere, så svarer vi først ved å gi alternativer for å finne ut hva barnet egentlig vil. Det er grunnleggende for barnet tillit å vite at selv om det gjør noe galt, og mamma blir sint, så er det elsket. Det viktigste er å understreke at uansett hvor sinte og uenige vi måtte være så elsker vi hverandre. Dette er grunnleggende i all barneoppdragelse, og i stor grad gyldig i samhandling med mennesker med spesielle behov.

I forhold til mennesker med spesielle behov kan noen si at han/hun er «bare på toårsstadiet». Til det svarer Beth Barol: «Flott, det gir et stort register, ikke minst når en er to år så lenge. Men tenk dere en person som er på toårsstadiet, men som ikke har den nødvendige tryggheten, som ikke får de nødvendige stimuli osv. Tenk dere en mor som får et barn som ikke er «normalt». Ofte får hun vite at barnet ikke er som det skal allerede før hun har holdt det for første gang. Tenk på forskjellen i møte mellom et «normalt» nyfødt barn og dets mor, og ett barn der foreldrene blir overbevist om at det beste er om barnet blir sendt direkte til en institusjon?»

Noen foreldre sier «dette er vårt barn» og tar det med seg hjem. «Det er de virkelige heltene» sier Beth Barol. Andre foreldre opplever skyldfølelse fordi barnets funksjonshemming sees på som en konsekvens av «foreldrenes synder». Og i noen tilfeller blir barn gjemt bort fordi foreldrene ikke vil at andre skal vite de hadde fått et barn med funksjonshemming. Mors følelsesliv er som regel i opprør etter at det utviklingshemmede barn er kommet til verden og sjokk, depresjon og skyldfølelse er vanlig: Hvordan påvirker det kontakten med den nyfødte? Tenk igjen på at et nyfødt barn er født «for tidlig» i nevrologisk betydning, og at tilknytning de første årene ansees å være grunnleggende for den videre utviklingen. Utviklingshemmede barn har ofte en dårligere tilknytning å vise til i denne fasen av sitt liv enn de såkalte normale barna. Mange av «våre» barn opplever at deres skrik ikke høres, og når dialog- og kontaktdelen av hjernen

ikke brukes blir denne delen heller ikke utviklet.

Noen foreldre får beskjed om at de ikke behøver å bry seg med å dekorere barnerommet, barnet vil ikke bry seg om det. Men farger og former er stimuli og spørsmålet er hva som skjer om en ikke får nok stimuli? Hva om en behøver 40 watt stimuli og kun får 5 watt? Vil en da forsøke å erstatte de resterende selv? Beth Barol forteller at hun som barn oppdaget trikset med å riste hendene eller armene i raske bevegelser. Hennes far var pedagogisk og sa aldri at hun ikke burde gjøre det, men han gav henne råd om ikke å gjøre det offentlig, for da ville hun bli en V.I. («Village Idiot»). Frem til nå har denne formen for selvstimulering hjulpet henne å slappe av, få utløp for aggresjon og dempe ubehagelige sanseintrykk.

Hun ber deltagerne å riste hendene i raske bevegelser og kjenne etter hvordan det oppleves. Hun forteller at om en holder en hånd foran øynene og rister, så «forsvinner» rommet og omgivelsene litt. En blir avslappet, får utløp for aggresjon og demper ubehagelige sanseintrykk. Mange utviklingshemmede benytter slike stimuliteknikker, og om vi fokuserer på å stoppe dem er kanskje alternativet å slå i stedet. Forskning har påvist at om vi rister hendene raskt foran øynene i tju minutter, så blir en rett og slett «høy». Det er som Beth Barol sier, en billig dop, eller rett og slett selvstimuli. Fingerristing, eller onanering for den saks skyld, er ikke noe som skal stoppes – en skal heller prøve å få vedkommende til å forstå når og hvor det er greit å gjøre det. Ingen liker smerte,

men også smerte kan brukes som selvstimulans for å få den styrke av «watt» de behøver. Skal vi prøve å få noen til å slutte med å slå hode (*headbanging*) – så må vi gi et tilsvarende antall «watts» tilbake som erstatning. Hun forteller om «Greg» som skadet seg og hadde gjennomgått utallige program for å begrense dette. For å gi alternativ stimulans som tilsvarte «headbanging» forsøkte de med store mengder fysisk kontakt og oppmerksomhet. Dette hadde god virkning så lenge kontakten varte. Neste fase var et langtidsprosjekt der en forsøkte å redusere hans behov for stimuli («*watt*») slik at situasjonen ble akseptabel. Beth Barol sier: «Forandrer vi måten vi tenker på, kan vi forandre måten vi handler på!»

Det som ofte skjer når foreldre opplever at barnet gjør flere og flere «rare» ting, er at de trekker seg unna. Barnet får etter hvert mindre kontakt enn det vanlige barn får, det blir stadig mer latt alene, og ikke minst, de blir forlatt foran TV. Men via TV høynes frekvensen av stimuli da barnet opplever et konstant «flickshow» på grunn av lysimpulsene. Alt barnet ser på går rett inn og det blir vant med denne høye frekvensen. Med en slik bakgrunn kan de lett utvikle et traumatisk forhold til verden, og rent nevrologisk krever forbindelsestrømmene i hjernen en større hastighet.

Beth Barol hevder at en generell tommelfingerregel for barn og TV er:

«En time foran TV krever en times eventyr eller historiefortellinger for å veie opp for den skadelige virkningen.»

Hun forteller at de fleste barn ved

Riverquest kom dit når de var fire år gamle. De ble spurt om de husket noe før dette, og de svarte at det gjorde de ikke. Beth Barol mener at tanken på en gang å ha vært en del av noe annet ble for smertefullt og dermed fortregt. Hun sier at mange utviklingshemmede har autisme, langt fler enn de som allerede har fått diagnosen. Derfor er bedre å behandle dem med dette i bakhodet selv om vi ikke er sikre, fordi det vil hjelpe dem nevrologisk sett. Autismen er heller ikke en enhetlig analyse, det er mange årsaker og det er mange former for autisme. Vår hjerne er utviklet slik at den til en viss grad kan kutte ut det som distraherer. De med autisme, sier selv at de ikke har denne filtreringsmetoden. For eksempel har mange med autisme opptil femten minutters responstid, og er vi ikke klar over dette, så opplever vi heller ikke responsen. Tenk over hvilke konsekvenser dette får?

Mange med autisme kan heller ikke gjøre to ting samtidig. Derfor gir vi dem «overload». Med «overload» mener Beth Barol det samme som skjer når en trykker på for mange funksjoner på en pc og pc'en går i stå, fordi den ikke kan behandle så mange oppgaver samtidig. Skal vi være i stand til å hjelpe så må vi vite hvordan hjernen til den vi skal hjelpe, virker.

Forskning viser at hjernen og dens mottakerapparat ikke er statisk, hjernen forandrer seg alt etter hvordan vi har det. For å forstå konsekvenser og muligheter av hjernens utviklingspotensiale, anbefaler Beth Norman Doidge, M.D.s bok «The Brian That Changes Itself» (<http://www.normandoidge.com/normandoidge/>)

MAIN.html) – med undertittelen «Stories of Personal Triumph from the Frontiers of Brain Science». Her er også link til foredraget «The Brain: How it can change, develop and improve» som Norman Doidge holdt under Melbourne Conversations event i desember 2008.

<http://www.themonthly.com.au/brain-how-it-can-change-develop-and-improve-featuring-dr-norman-doidge-1385>

Andre læremestre: «Steve» og «Dawn»

Beth Barol forteller om sin «læremester» nummer to – «Steve» som levde i en lukket anstalt ved Pennhurst. Hun traff ham i 1986 da Pennhurst ble stengt. «Steve» ble passet på av to personer døgnet rundt og det luktet som i en dyrehage der han bodde. Han hadde en utfordrende aggressiv atferd, var full av infeksjoner og opphovnet i hele kroppen på grunn av feilmedisinering. Beth Barol tok ham med seg til sin enhet.

Det første hun gjorde var å sørge for en grundig legeundersøkelse. Gjennom riktig diagnose forandret hele hans situasjon og tilstand seg, og etter besøk hos en ernæringsfysiolog krympet kroppen til normal størrelse. Det han lærte Beth Barol var: «Føler du deg dårlig, så oppfører du deg dårlig». Og videre at en riktig diagnostikk ikke skal undervurderes, og det er ikke nødvendigvis den første gitte diagnose som er riktig. Når du lurer på om noen har smerter, sørg da for at vedkommende får nok smertestillende i to uker, og vurder deretter om det virket. Det er viktig å huske at det er våre beboere, og

vårt ansvar å fortelle legen det han ikke kan eller forstår. Og noen leger kan faktisk være lærevillige.

Beth Barol omtaler «Dawn» som sin viktigste lærere. Hun var syv år da de møttes første gang. Hun var en virvelvind og gjorde alltid det som betegnes som ugagn. Hun var autist, lite interessert i mat og hadde minst tretti raserianfall pr. dag. På det tidspunktet var en opptatt av at de som skrek eller på andre måter utagerte, ikke måtte få kontrollen. Beth Barol oppdaget at «Dawn» ikke hadde evnen til å kontrollere, og tenkte at det viktigste måtte være å gi henne akkurat dette.

Da «Dawn» kom til gruppeboligen første gang hadde hun vanskelig for å gå opp en trapp inne i huset, selv om Beth Barol akkurat hadde sett henne løpe opp trappen til inngangsdøren. For autister kan det være forskjell på handlinger gjort automatisk og det en ønsker eller blir oppfordret til å gjøre. Det siste er ikke alltid like enkelt eller selvfølgelig. «Dawn» la seg rett ned foran trappen og Beth Barol forteller at hun tenkte: Hvordan skal jeg få denne jenta til å oppleve dette positivt? Uten å kjeft og med mye ros og hjelp, en fot om gangen, kom de opp trappen. Noen minutter senere sprang «Dawn» alene i den trappen som hadde vært et uoverkommelig problem. Beth sier: «Det viktigste sosialterapeutiske verktøy vi har er engasjement og positivitet i forhold til det menneske vi skal hjelpe. Og vi må huske at den eneste gang vi skal bruke kraftordet «nei», er for å redde liv. «Nei» er et ord som ofte brukes ovenfor barn og de vi har mindre respekt for, det ligger nemlig en innbakt fornærmelse i å få dette ordet rettet mot seg.»

Stiftelsen Helgeseter har nesten frittgående gjess.

Hun sier vi har lett for å korte ned tiden en har til rådighet for «bare» samvær. Når noe er avtalt, så hold avtalt tid i «en til en» situasjoner. Tar det en halv time å dekke på et bord, så ikke ta bort de siste tjue minuttene om oppgaven etter en stund bare tar ti minutter. Om du stjeler tid fra verdifull sosial kontakt kan plutselig utfordrende adferd bli resultatet. Lytter vi ikke til noen tidsnok, da er ofte den eneste måten de kan trenge igjennom til oss, å gi oss et lite puff. Da vet de at det virker,

neste gang kan vi være enda mer tung-
hørte, og da kan puffet ikke være nok,
så da skubbes det. Hvem er ansvarlig i en
slik setting?

En beboer raserte ofte rommet sitt. Beth Barol spurte henne om hun kunne fortelle hva hun var sint for slik at de slapp alt rotet på rommet? Hører vi ikke etter når et menneske prøver å si noe, kan et lite puff eller slag være den oppvåkningen vi trenger. Spørsmålet vi må stille oss i slike situasjoner er: Hva er det jeg ikke har fått med meg?

Og «Darlene»

«Darlene» var et barn som skrek hele tiden. Hun hadde gjennomgått et «ikke-skrike-program» ved en større institusjon, uten at det fungerte.

For de aller fleste barn er skriking et uttrykk, en måte å kommunisere på. Det vil noe, de vil du skal gjøre noe, eventuelt at du skal slutte med noe. Hva barnet ønsker er opp til oss å finne ut av.

Springer noen skrikende bort fra deg, da vil de at du skal slutte med noe. Motsatt, de vil at du skal gjøre noe. Beth Barol forteller at «Darlene» gjorde det siste, hun sprang skrikende mot dem. Medarbeiderne endte ofte opp med å holde henne nede og deretter isolere henne. Det hun ønsket var det motsatte, hun ønsket å komme i kontakt! I «Darlenes» bolig gav personalet uttrykk for at de ikke tålte verken henne eller skrikingen. Beth bestemte seg for at slik kunne de ikke ha det, og til tross for at hun da var direktør, arbeidet hun som miljøterapeut sammen med personalet i 3 mnd. Det første som ble gjort for å skape en forandring var å forby ordet «nei» – kun «ja» skulle benyttes. Dessuten ble positiv oppmerksomhet i form av ros etablert som en rutine.

Beth Barol sier: «Det å lage en salat SAMMEN, gjort riktig, er sosialterapi.» Ros (ja-funksjonen) ble først gitt nærmest automatisk og konstant under hele salatlagingen. Etter en tid ble frekvensen redusert. Til slutt ventet hun med å gi «Darlene» ros helt til «Darlene» snudde seg for å se om hun fikk det. En dialog var etablert! Skrikingen ble redusert og adferden endret seg. Beth Barol sier: «Vi prøver ofte tiltak, men er det noe som

ikke virker, da krysses dette av på sjekk-listen som «ikke egnet». Ting tar som regel litt tid å innarbeide for at det skal bli virksomt, selv ikke Rom ble bygget på en dag.»

Det skar seg imidlertid ved besøk på en iskrembar. Alle fikk brus unntatt «Darlene», med den begrunnelse at hun ikke tålte koffein og derved ikke cola. Dette resulterte i at «Darlene» nærmest ramponerte iskrembaren, hoppet over disken og ville tappe selv – noe som førte til at hun ødela maskinen også. Spørsmålet Beth Barol etterpå spurte personalet var; «Er cola den eneste brus i verden?» Utageringen var åpenbart forårsaket av en upedagogisk håndtering fra personalet sin side, samt bruk av ordet «nei».

Neste gang fikk «Darlene» brus og alt gikk uten noen form for utagering, men de valgte en annen iskrembar enn den hun hadde ramponert.

Husk at når en person er ute av kontroll, da er han ute av kontroll, og kan ikke straffes som om han hadde kontroll.

Hvor ligger behovet i vår tid?

På slutten av seminaret, når det egentlig ikke var mer tid igjen, tok Beth Barol opp et annet viktig poeng: Miljøterapeutene. Hun sier: «Tidligere var hovedfokus på omsorg og skolegang for mennesker med spesielle behov. I dag er det nødvendig også med et fokus på støtte til de menneskene som arbeider med mennesker med spesielle behov! Det er viktig å stå i omsorgen over tid, og da er støtte nødvendig.» •••

STIFTELSEN SOR

SAMORDNINGSRÅDET FOR ARBEID MED UTVIKLINGSHEMMEDE

arrangerer i samarbeid med

BERGEN KOMMUNE

og

ULLEVÅL
universitetssykehus

Regionalt fagmiljø for autisme Sør-Øst

FOTO: KIM AMUNDSEN

Konferanse om

Mestring av sinne, frustrasjon og fortvilelse

Håndtering av utfordrende
atferd hos personer med
utviklingshemning

8. og 9. april 2010
Scandic Bergen
City Hotel

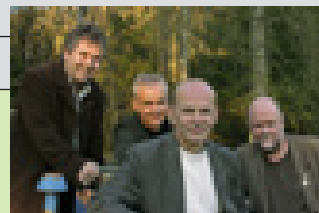
Målgrupper: Alle med et engasjement eller interesse for arbeid for mennesker med utviklingshemning og andre med nedsatt funksjonsevne.

Programmet søkes meritterende for helsepersonell

Konferansen er praktisk rettet, og aktuell for alle som arbeider for personer med utviklingshemning. Fagfolk fra Norge, Danmark og Storbritannia gjør rede for sammenhenger og metoder for å forebygge og håndtere forhold knyttet til sinne hos personer med utviklingshemning. Blant annet vil to systemer / tilnærminger bli presentert: ART og Studio III.

TORS DAG 8. APRIL

09.00	Registrering. Kaffe og te tilgjengelig hele tiden, begge dager.
10.00–10.10	Kulturellt innslag
10.10–10.30	Åpning. Der skoen trykker. utfordringer og muligheter i kommunehelsetjenestene. <i>Ole Vorland</i> , seniorrådgiver Bergen kommune
10.30–11.30	Hva er sinne? Årsaker og funksjon. <i>Svein Øverland</i> , psykologspesialist ved Sentral fagenhet for tvungen omsorg, St. Olavs hospital, Trondheim
11.30–11.45	Pause med frukt
11.45–13.00	Faglige og ufaglige feller. Strategier som virker mot sin hensikt. <i>Anne Gro Innstrand</i> , psykologspesialist ved Oslo Medisinske Senter
13.00–14.00	Lunsj
14.00–15.00	Bedring av sosial kompetanse ved bruk av ART (Aggression Replacement Training) – hva er ART og hvordan har metoden utviklet seg i Norge. Anvendelsesområder, begrensninger og muligheter. <i>Knut Gundersen</i> , førstelektor og leder av ART-senteret ved Diakonhjemmet Høgskole i Rogaland.
15.00–15.15	Pause
15.15–16.30	Developing crisis support plans using low arousal approaches. <i>Andrew McDonnell</i> , klinisk psykolog, BSc., MSc., PhD. og direktør for Studio III.
16.30	Avslutning
20.00	Konferansemiddag
21.30	Kulturellt innslag – 2 me og to te. <i>Knut Gundersen</i> m.fl spiller

ART-senteret er knutepunktet for ART-virksomheten i Norge og er en del av Diakonhjemmet Høgskole Rogaland. Senteret har siden starten i 2002 vært ledet av primus motor for ART i Norge, Knut Gundersen og har i dag seks ansatte. ART (Aggression Replacement Training) er en raskt voksende metode og det er pr i dag kurset om lag 1000 trenere.

Det er uteksaminert om lag 100 instruktører gjennom videreutdanning i trening av sosial kompetanse, produsert internasjonalt anerkjente forskningsartikler og skrevet flere bøker og manualer. Senterets fire kjerneområder er 1) videreutdanning, 2) forskning og formidling, 3) fagutvikling og 4) kurs og veiledning. ART benyttes overfor mange målgrupper. På denne konferansen vil det vektlegges hvordan ART kan anvendes overfor personer med utviklingshemning.

Studio III-gruppen består av flere virksomheter, som alle legger vekt på ikke-aversive strategier for atferds-mestring. I tillegg til forskning, fagutvikling og klinisk virksomhet med terapi og veiledning, har de utviklet et treningssystem for forebygging og håndtering av utfordrende atferd hos personer med utviklingshemning. Dette vil bli presentert på konferansen. Siden 1989 har over 50.000 tjenesteytere deltatt i slik opplæring. Opplæringen gis av autoriserte trenere i 12 land. Opplæringen gis av 2 instruktører, i grupper med 10-15 tjenesteytere. Disse deltar i intensiv trening i tre dager, pluss en dags oppfølging. Trener-utdanningen vil også bli tilbudt i Norge. Tilnærmin-gene er også godt egnet for personer med moderat og alvorlig utviklingshemning. Opplæringen til tjenesteyterne skjer i grupper, mens strategiene anvendt i miljøterapi overfor personer med utviklingshemning er individuelt tilpasset.

FREDAG 9. APRIL

09.00-09.10	Kulturellt innslag - 2 me og to te. <i>Knut Gundersen</i> m.fl spiller
09.10 – 10.00	ART (Aggression Replacement Training) - program for etablering av sosial kompetanse som et virkemiddel for reduksjon av utfordrende atferd. Forebyggende og behandlende tiltak av atferdsproblemer hos personer med utviklingshemning <i>Knut Gundersen</i> , førstelektor og leder av ART-senteret ved Diakonhjemmet Høgskole i Rogaland og <i>Asbjørg Berget</i> , rådgivende spesialpedagog i Habiliteringstjenesten for voksne i Oppland, Sykehuset Innlandet HF.
10.00 – 10.15	Pause
10.15 – 11.30	ART (fortsetter)
11.30 – 12.30	Lunsj
12.30 – 12.40	Kulturellt innslag v/ <i>Knut Gundersen</i>
12.40 – 13.40	Evidence based training in the specialist field of managing aggressive and challenging behaviour. Studio III. <i>Andrew McDonnell</i> , klinisk psykolog, BSc., MSc., PhD. og direktør for Studio III.
13.40 – 14.00	Pause
14.00 – 15.00	Studio III – Fra britiske til skandinaviske forhold - Erfaringer med bruk av Studio III-strategier i Danmark <i>Charlotte Holmer Jørgensen</i> , Spesialkonsulent ved Videnscenter for Autisme – Virum, Danmark
15.00	Slutt

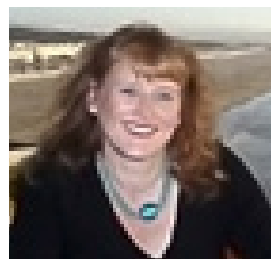
Det tas forbehold om eventuelle endringer i programmet.

Andrew McDonnell er Klinisk psykolog, BSc., MSc., PhD, med hovedbase i England og Irland. Han er grunnlegger og direktør for Studio III, og har stor produksjon av artikler og kapitler som omhandler alternativer til bruk av makt og tvang. McDonnell holder kurs og forelesninger i blant annet de 12 landene som benytter Studio III-strategier, samtidig som han jobber klinisk med atferdsproblemer hos utviklingshemmede. Hans forelesninger vil foregå på engelsk.

Knut Gundersen er førstelektor og leder av ART-senteret ved Diakonhjemmet Høgskole. Han har skrevet flere bøker, bokkapitler og forskningsartikler innen feltet sosial kompetanse, nettverksarbeid og miljøterapi. Gundersen har hatt presentasjoner og trenerkurs i 11 ulike land og er også medlem av ICART-styret.

Charlotte Holmer Jørgensen er spesialkonsulent ved Videnscenter for Autisme, Servicestyrelsen, Indenrigs- og Socialministeriet i Danmark. Servicestyrelsen arbeider blant annet med metodeutvikling og rådgiving av kommunene opp mot håndtering av problemskapende atferd. De har i den anledning bygget opp kompetanse på Studio III strategier. Hennes forelesning vil foregå på dansk.

Anne Gro Innstrand er privatpraktiserende psykologspesialist ved Oslo Medisinske Senter. Hun arbeider hovedsakelig med unge og voksne utviklingshemmede med psykiske lidelser eller atferdsproblemer. Innstrand har skrevet en rekke artikler, kronikker og kapitler om utviklingshemmede.

Asbjørg Berget er rådgivende spesialpedagog i Habiliteringstjenesten i Oppland, Sykehuset Innlandet HF. Hun har videreutdanning i trening i sosial kompetanse og holder ART-trenerkurs i regi av habiliteringstjenesten og for Diakonhjemmet høgskole. Berget har mye erfaring med bruk av ART ovenfor unge og voksne med utviklingshemning.

Svein Øverland er psykologspesialist ved Sentral fagenhet for tvungen omsorg, St. Olavs hospital, Trondheim. Han har gitt ut boken «Selvskading. En praktisk tilnærming», skrevet kapitler i flere lærebøker og publisert i forskjellige tidsskrift.

Ole Vorland er seniorrådgiver Bergen kommune. Han har vært lektor i grunn- og videregående skole og personalsjef i Kommunalavdeling helse- og sosial. Vorland har også vært byrådsleder. Et av hans ansvarsområder er kompetansehevinge tiltak i kommunens helse- og sosialtjenester.

KONFERANSE I BERGEN 8. OG 9. APRIL 2010

Mestring av sinne, frustrasjon og fortvilelse

Håndtering av utfordrende atferd hos personer med utviklingshemning

Sted: Scandic Bergen City Hotel, Håkonsgaten 2, 5015 Bergen

PÅMELDINGEN SENDES TIL: VIA TRAVEL, Havnegaten 29, 4550 Farsund. Tel. 38 39 59 99, faks 38 39 08 33

Du kan også melde deg på gjennom epost astrid.pedersen@viatravel.no eller ved bruk av bestillingskjema på www.sorkurs.no

Faglige spørsmål om konferansen rettes til: Jarle Eknes, fagsjef SOR: je@sorpost.no – tlf. 90 75 86 85

Tekniske spørsmål rettes til: Astrid Pedersen, Via Travel Farsund: astrid.pedersen@viatravel.no – tlf. 38 39 59 99

Påmeldingsfrist: 4. mars 2010

Etteranmeldte vil få plass så langt som mulig, men hotellrom kan ikke garanteres etter påmeldingsfristen.

ETTERNAVN: _____ FORNAVN: _____ STILLING: _____

ARBEIDSTED: _____ TELEFON ARBEIDSTED: _____ MOBILTELEFON _____

POSTADRESSE ARBEID: _____

E-POSTADRESSE DELTAKER: _____

Jeg vil delta **begge dager** **kun dag 1** **kun dag 2**

Konferanseavgift ved påmelding før 15. januar 2010..... kr 1.890,-

ved påmelding etter 15. januar 2010 kr 2.140,-

40 % prisreduksjon dersom man bare deltar en dag

Vi er 4 eller flere som melder oss på samtidig til konferansen. 20 % rabatt i konferanseavgift når 4 eller flere fra samme arbeidsplass melder seg på samtidig (og deltar). Send epost til astrid@viatravel.no eller ring 38 39 59 99 og opplys om navnene på de andre personene.

Obligatorisk dagpakke Inkludert lunsj, kaffe, kaker, frukt etc..... 1. dag kr 495,- 2. dag kr 495,-

Jeg ønsker å delta på middag mandag 8. april. kr 450,-
3 retters middag i restaurant Nocturne, med underholdning etter maten

Jeg bestiller overnatting fra 7.–8. april 2010 (dagen før konferansestart)

Overnatting i enkeltrom m/frokost (7.–8. april)..... kr 1.050,-

Overnatting i delt dobbeltrom m/frokost (7.–8. april) (2 personer deler rommet, pris pr. person) kr 625,-

Deler rom med.....

Jeg bestiller overnatting fra 8.–9. april 2010

Overnatting i enkeltrom m/frokost (8.–9. april)..... kr 1.050,-

Overnatting i delt dobbeltrom m/frokost (8.–9. april) (2 personer deler rommet, pris pr. person) kr 625,-

Deler rom med.....

Avbestillingsregler: Ved avbestilling frem til 1. februar 2010 refunderes faktura med fradrag av kr 300,-. Ved avbestilling frem til 3. mars 2010 refunderes faktura med et fradrag av kr 1000,-. Ved avbestilling etter 4. mars gis ingen refusjon.

Påmelding er bindende og du vil motta faktura og bekreftelse fra Via Travel Farsund Reisebyrå AS.

Avbestillingsbeskyttelse: For å sikre at du får det innbetalte beløp refundert, kan du tegne en avbestillingsbeskyttelse som gjelder ved sykdom og fremvisning av legeattest. Pris for denne er kr 175,- (Det må tegnes en egen for evt. flybillett.)

Ja takk, jeg ønsker avbestillingsbeskyttelse

Bestilling av flybilletter: Deltakere som reiser med fly kan tilbys 35 % rabatt med SAS og WIDERØE. Billettene må i så fall bestilles hos VIA TRAVEL i Farsund. Du kan også bestille NORWEGIAN. E-post: astrid.pedersen@viatravel.no eller på tlf. 38 39 59 99

DATO: _____ UNDERSKRIFT: _____